

Gönderme Tarihi: 03.12.2018

Kabul Tarihi: 12.01.2019

*Bu bir araştırma makalesidir

Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi: güncel çalışmalara ilişkin bir içerik analizi

Derya UYGUN^a^a Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Uzaktan Eğitim Bölümü, Eskişehir

Özet

Uzaktan eğitimle ilgili Türkiye Türkçesiyle yayın yapan, alanla ilgili güncel ve değerli çalışmaların yayınlandığı Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları (AUAd) dergisinde yayınlanan makalelerin içerik analizine ihtiyaç vardır. Bu ihtiyaçtan hareketle bu çalışma kapsamında AUAd’da 2017 ve 2018 yıllarında yayınlanmış olan makalelerin içerik analizi yöntemiyle incelenmesi hedeflenmiştir. Makalelerde en sık kullanılan araştırma yöntemi, kaynak üniversiteleri, araştırma konuları incelenmiştir. Sonuç olarak en sık kullanılan araştırma yönteminin nicel araştırma yöntemi (%76) olduğu belirlenmiştir. Makalelerin kaynak üniversiteleri incelendiğinde en sık yayın yapan üniversitenin Anadolu Üniversitesi (n=31) olduğu sonucuna ulaşılmıştır. AUAd’da yayınlanan makalelerin araştırma konularına bakıldığında ise en sık kullanılan araştırma konusunun öğrenci görüşleri olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmanın uzaktan eğitim alanında çalışma yapmak isteyen araştırmacılara ışık tutması açısından önemli olduğu ifade edilebilir.

Anahtar Sözcükler: AUAd, uzaktan eğitim, içerik analizi

Abstract

Content analysis of current articles published in the online Journal of Open Education Applications and Researches (AUAd), which has current and valuable studies in Turkish about Distance Education, is needed. Based on this requirement, it is aimed to examine the articles published in AUAd in 2017 and 2018 through content analysis method. The most frequently used research method in the articles, source universities, research topics were studied. As a result, the most frequently used research method was quantitative research method (%76). When the source universities of the articles were examined, it was concluded that Anadolu University (n=31) was the most frequently publishing University. The most frequently used research topic is students views on distance education. It can be stated that this study is important in terms of enlightening the researchers who want to work in Distance Education.

Keywords: AUAd, distance education, content analysis

İlgili Alanyazın

Uzaktan eğitimin geçmişine bakıldığında tüm gününü çalışarak geçiren ve farklı yerlerde yaşayan yetişkinlere öğretimin ulaştırılması fikrine odaklanıldığı görülmektedir (Hawkins, 1999). Geleneksel sınıf ortamının bir seçeneği olarak görülen uzaktan eğitimin uygun teknoloji ve yöntemler kullanıldığında en az geleneksel eğitim kadar etkili olduğu söylenmektedir (Ward, Peters ve Shelley, 2010). Hatta geleneksel eğitimde sınıf içinde yapılan etkinliklerin neredeyse tamamı uzaktan eğitim yoluyla da yapılabileceği söylenebilir. Şahin ve Tekdal (2014) 1994 ve 2014 yılları arasında yapılan, uzaktan eğitim ve yüz yüze eğitimin karşılaştırıldığı 50 deneysel çalışmayı inceledikleri meta analiz çalışmasında uzaktan eğitimin yüz yüze eğitime göre daha etkili olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Ortaya çıktığı günlerden beri, teknolojideki gelişmelere paralel olarak uzaktan eğitim alanının önemli ölçüde güçlendiği ifade edilebilir. İleriki yıllarda teknolojinin gelişmesiyle uzaktan eğitime verilen önemin artması beklenmektedir.

Uzaktan eğitimin alan yazında bazı ortak özelliklere sahip birbirinden farklı tanımları bulunmaktadır. Genel olarak, uzaktan eğitim; zaman ve mekân sınırlaması olmadan, eğitimsel sürecin desteklenmesi için teknolojinin ve kitle iletişim araçlarının kullanımı ile gerçekleşen, yüz yüze eğitim olanaklarından yararlanamayanlar için fırsat eşitliğini artıran bir süreç olarak tanımlanabilir (Kaya, 2002; Simonson, 2001). Yalın (2004), uzaktan eğitimi fiziksel olarak ayrı mekânlarda olan öğretmen ve öğrencilerin, teknoloji yoluyla etkileşimde buldukları bir sistem olarak tanımlamaktadır.

Buraya kadar yapılan tanımlarda, uzaktan eğitimin, zamandan ve mekândan bağımsız olmasına ve teknolojiden faydalanılarak gerçekleştirilmesine odaklanıldığı görülmektedir. Ancak sadece öğrenmenin zaman ve mekândan bağımsız olması ve eğitim öğretim sürecinde teknolojiden yararlanılması uzaktan eğitimin tanımlanması konusunda yeterli değildir. Yüzer ve Kurubacak (2010), uzaktan eğitimde, sadece teknolojik altyapının başarılı bir öğrenme ortamı için yeterli olmayacağını, bu teknolojik altyapının öğrenme kuramları ya da yaklaşımları ile desteklenmesi gerektiğini belirtmiştir. Bu bağlamda, uzaktan eğitimin teknoloji boyutu bahsedilirken öğrenme boyutunun da göz ardı edilmemesi gerektiği ifade edilebilir.

Milli Eğitim Bakanlığı'na göre ise uzaktan eğitim, geleneksel öğrenme-öğretme yöntemlerindeki sınırlılıklar nedeniyle sınıf içi etkinliklerin yürütülme olanağı bulunmadığı durumlarda eğitim çalışmalarını planlayanlar ve uygulayanlar ile öğrenenler arasında iletişim

ve etkileşimin özel olarak hazırlanmış öğretim üniteleri ve çeşitli ortamlar yoluyla belli bir merkezden sağlandığı bir öğretim yöntemidir (MEB, 2013).

Uzaktan eğitim, tüm dünyada olduğu gibi ülkemizde de ilgi çekmekte ve yaygınlaşmaktadır. Bu nedenle, uzaktan eğitim anlayışının gelişmesinde ve geliştirilmesinde kendi ana dilimizde güncel ve güvenilir bilgiye ihtiyaç duyulmaktadır. Bu ihtiyacı karşılamak amaçlı Açıköğretim Uygulamaları ve Araştırmaları Dergisi (AUAd) ulusal çapta yayın yapmaktadır. Hakemli bir sosyal bilimler dergisi olan AUAd'ın en önemli özelliği Türkiye Türkçesi ile yazılmış olan makaleleri yayınlamasıdır. Derginin temel amacı, dünyadaki ve Türkiye'deki Açıköğretim Sistemleri'ne ilişkin özgün olarak hazırlanmış derleme veya araştırma makaleleri, makale formatındaki kitap tanıtımları ve alana katkısı olduğu düşünülen çeviri metinleriyle tam metni basılmamış konferans bildirimleri için bilimsel bir ortam oluşturmaktır. AUAd, üç aylık aralarla yılda dört defa okuyucularıyla buluşmaktadır. Dergi; Ocak, Nisan, Temmuz ve Ekim aylarında olmak üzere yılda dört defa çevrimiçi yayınlanmaktadır. Derginin Temmuz sayısı, yayın kurulu tarafından saptanan ve daha önceden ilan edilen bir tema çerçevesinde, özel sayı olarak yayınlanmaktadır. Dergi, dünyadaki ve Türkiye'deki Açıköğretim Sistemleri'nin yönetim, iletişim, öğrenme, teknoloji ve değerlendirme boyutlarını çok kültürlü ve çok disiplini olarak ele almakta ve tartışmaktadır.

Araştırmanın Amacı

Uzaktan eğitim alanında ulusal çapta yayın yapan ve kendi ana dilimizde yazılmış olan çalışmaların yayınlandığı çok önemli bir dergi olmasına rağmen AUAd hakkında daha önce yapılmış bir içerik analizi çalışması yoktur. Uzaktan eğitim alanındaki yeni dinamikleri anlayabilmek ve yorumlayabilmek için uzaktan eğitim alanında ulusal çapta yayın yapan ve ilgiyle takip edilen AUAd'da yayınlanan makalelerin incelenmesine ihtiyaç vardır. Ülkemizde uzaktan eğitim alanında AUAd'da yayınlanmış, güncel olan araştırma makalelerinin çeşitli profillerinin belirlenmesinin faydalı olacağı düşünülmektedir. Bu bağlamda, araştırma kapsamında 2017 ve 2018 yılında AUAd' da yayınlanmış olan makalelerde en sık kullanılan araştırma yöntemleri, araştırma konuları ve makalelerin kaynak üniversitelerinin belirlenmesi hedeflenmektedir.

Yöntem

Bu çalışmada, AUAd' da yayınlanan 41 adet araştırma makalesi belirli prosedürler ışığında incelenmiştir. Elde edilen verileri açıklayabilmek için gerekli olan kavram ve ilişkilere ulaşmak amacıyla nitel analiz yöntemlerinden içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi sözel, yazılı ve diğer materyallerin nesnel ve sistematik bir şekilde incelenmesine olanak tanıyan bilimsel bir yaklaşımdır (Tavşancıl ve Aslan, 2001). Cohen, Manion ve Morrison (2007)'a göre içerik analizi, eldeki yazılı bilgilerin temel özelliklerinin belirlenmesi ve özetlenmesidir.

Araştırmanın evrenini AUAd'da yayınlanan makalelerdir. Örneklem olarak bu dergilerde 2017 ve 2018 yılında yayınlanan 41 makale seçilmiştir. Çalışmanın amacına uygun olmadığı için editöre mektuplar, alanyazın taraması ve kitap özetleri araştırmaya dahil edilmemiştir. Çalışmaya yalnızca araştırma makaleleri dahil edilmiştir. Makalelerin yıllara göre dağılımları Tablo 1'de verilmiştir.

Tablo 1. <i>Araştırmada incelenen makalelerin yıllara göre dağılımları</i>		
Yıllar	Makale Sayısı	Yüzde
2017	21	%51
2018	20	%49
Toplam	41	%100

Veri Analizi

Çalışma kapsamında belirlenen tarama ve seçim ölçütleri dikkate alınarak toplanan veriler grafik haline getirilmiştir. Verilerin analizinde frekans ve yüzde analizi kullanılmıştır. Elde edilen veriler ışığında bulgular yorumlanmıştır.

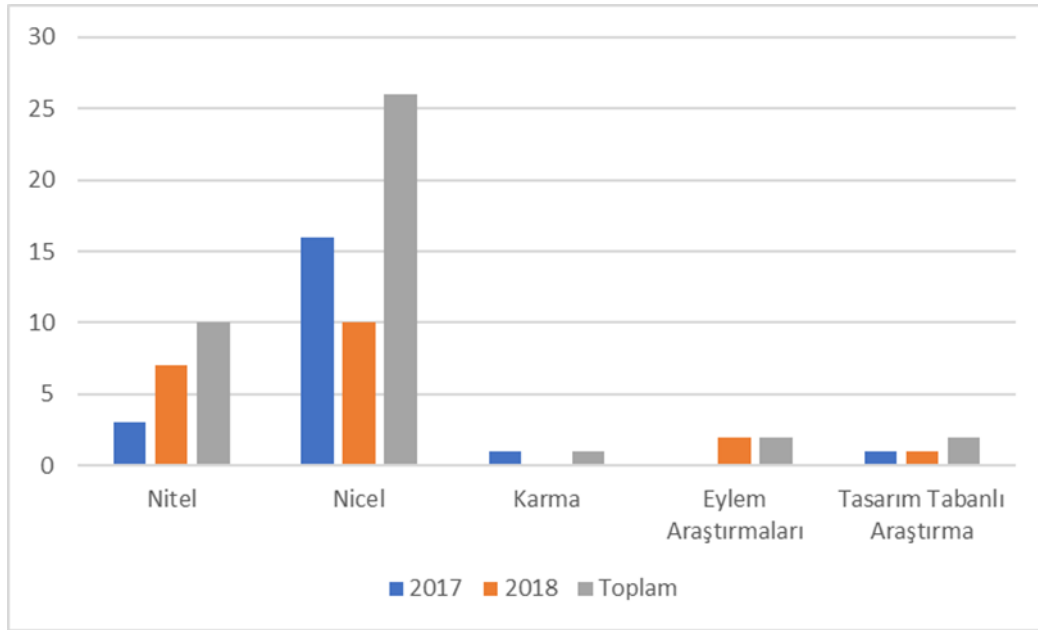
Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde 2017ve 2018 yılında AUAd' da yayınlanmış olan çalışmalara ilişkin bulgular üç kategoride incelenmiştir. Bu kategoriler;

- Araştırma Yöntemleri,
- Araştırma konuları,
- Makalelerin kaynak üniversiteleri olarak sıralanabilir.

Araştırma Yöntemine İlişkin Bulgular

Mevcut içerik analizi kapsamında incelenen çalışmaların araştırma yöntemine ilişkin temalar incelenirken beş temel yönteme ilişkin gruplama yapılmıştır. Bu yöntemler nicel, nitel, karma, tasarım tabanlı araştırmalar ve eylem araştırmalarıdır. Kullanılan yöntemlere göre gruplanan çalışmaların yüzdelik dağılımları Grafik 1’de sunulmuştur.

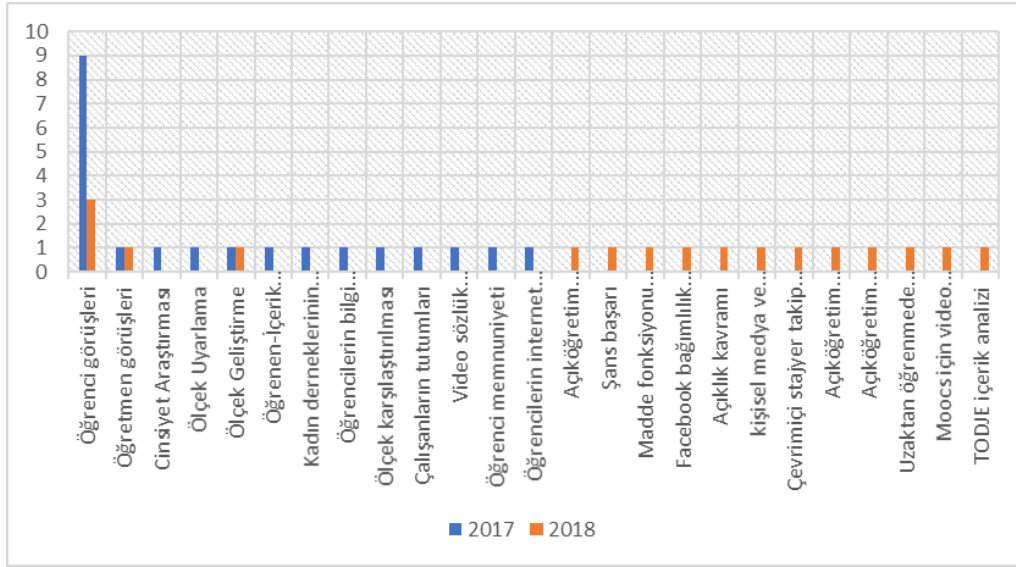

Grafik 1. Makalelerde kullanılan araştırma yöntemleri

Grafik 1 incelendiğinde AUAd’da 2017 ve 2018 yılında yayınlanan araştırma makalelerinde en sık tercih edilen araştırma yönteminin nicel araştırma yöntemi %76 (n=26) olduğu görülmektedir. Araştırmacılar tarafından nitel araştırma yönteminin %14 (n=10), karma araştırma yönteminin %5 (n=2), tasarım tabanlı araştırmaların %5 (n=2), eylem araştırmalarının %5 (n=2) oranında kullanıldığı sonucuna ulaşılmıştır. Bu çalışmada, araştırmacıların nicel araştırma yöntemini diğer araştırma yöntemlerine göre daha sık tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Makalelerin Araştırma Konularına İlişkin Bulgular

2017-2018 yılları arasında AUAd’da yayınlanmış olan makalelerin araştırma konuları incelenmiş olup, veriler Grafik 2’de yer almaktadır.

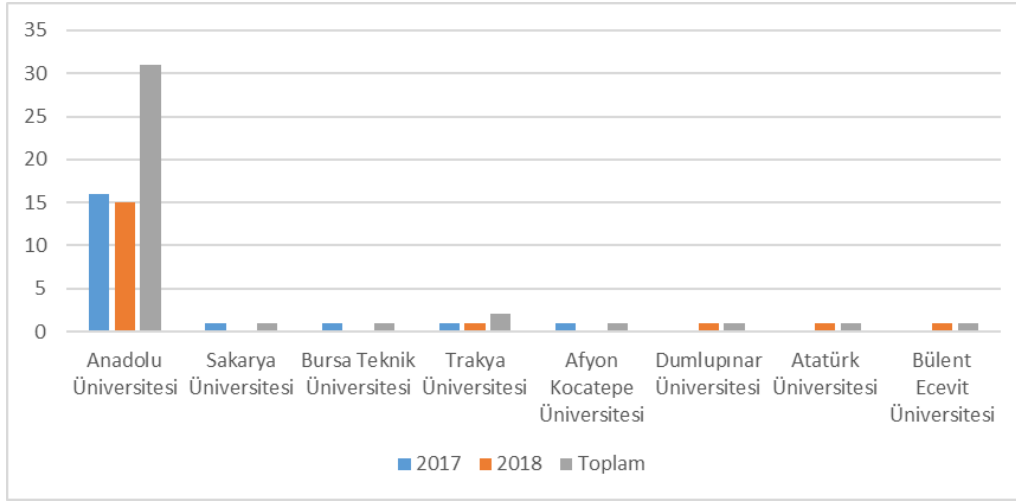
Grafik 2. Makalelerin araştırma konuları

Grafik 2 incelendiğinde AUAd’da yayınlanmış olan makalelerin konularının dağılımının oldukça geniş olduğu gözlemlenmektedir. En sık araştırılan konu; uzaktan eğitimle ilgili öğrenci görüşleriyken (n=9) diğer konular sırayla cinsiyet araştırması, ölçek geliştirme, ölçek uyarlama, öğrenen- içerik etkileşimi, kadın derneklerinin sosyal medya kullanımı, öğrencilerin bilgi paylaşma davranışları , ölçek karşılaştırılması, çalışanların tutumları, video sözlük uygulaması, öğrenci memnuniyeti, öğrencilerin internet bağımlılık düzeyleri, Açıköğretim sınavlarının faktör yapısının incelenmesi, şans ve başarı ilişkisi, madde fonksiyonu analizi,

Facebook bağımlılık durumu analizi, uzaktan eğitimde açıklık kavramı, kişisel medya ve kişisel eğlence ortamındaki deneyimlerin yönetimi, çevrimiçi stajyer takip programı uygulama örneği, Açıköğretim öğrencilerinin ders çalışma yöntemi, Açıköğretim bürolarında örgüt kültürü, uzaktan öğrenmede esneklik, Moocs için video modülleri tasarlama, TODJE ile ilgili içerik analizidir.

Makalelerin Kaynak Üniversitelerine İlişkin Bulgular

2017 ve 2018 yılları arasında AUAd’da yayınlanmış olan araştırma makalelerinin kaynak üniversiteleri Grafik 3’de verilmiştir.

Grafik 3. Makalelerin kaynak üniversiteleri

Grafik 3 incelendiğinde, AUAd'ın ulusal çapta bir dergi olduğu ve 2017 ve 2018 yıllarında toplamda 8 farklı üniversiteden yapılan araştırmaları yayınladığı görülmektedir. Grafik 3'de görüldüğü üzere en sık yayın yapan üniversite Anadolu Üniversitesidir (n=31). Anadolu Üniversitesini sırasıyla Trakya Üniversitesi (n=2), Sakarya Üniversitesi (n=1), Bursa Teknik Üniversitesi (n=1), Afyon Kocatepe Üniversitesi (n=1), Dumlupınar Üniversitesi (n=1), Atatürk Üniversitesi (n=1), Bülent Ecevit Üniversitesi (n=1) takip etmektedir. Bu bulgu AUAd' da ülkemizin çeşitli üniversitelerinden çalışmaların yayımlandığını kanıtlamaktadır.

Sonuçlar ve Tartışma

Bu çalışmada uzaktan eğitim alanında Türkiye Türkçesiyle yayın yapan, ulusal çapta bir üne ve öneme sahip olan AUAd' da yayınlanmış olan makalelerin içerik analizi yapılmıştır. AUAd' daki güncel eğilimlerin belirlenmesi hedeflendiği için çalışmaya 2017 ve 2018 yıllarında yayınlanmış makaleler dahil edilmiştir. Bu amaç kapsamında AUAd' da 2017 ve 2018 yıllarında yayınlanmış olan araştırma makalelerinde en sık kullanılmış olan araştırma yöntemleri, kaynak üniversiteler ve araştırma konuları belirlenmiştir.

Araştırmacıların araştırma yöntemi olarak karma (%5) ve nitel (%14) yöntemlere göre nicel (%76) yöntemleri daha sık tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca araştırmacıların tasarım tabanlı (%5) ve eylem araştırmalarını (%5) da araştırma yöntemi olarak tercih ettikleri sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma yönteminin belirlenmesi araştırmanın amacına göre değişmektedir. Ancak araştırmacılar sonuçlarını daha geniş kitlelere genelleme güce nedeniyle nicel yöntemi tercih etmiş olabilirler.

2017 ve 2018 yılları arasında AUAd’da yayınlanmış olan araştırma makalelerinde çok çeşitli konularda çalışmalar yürütüldüğü görülmektedir (Bkz: Grafik 2). Bu bulgu ışığında AUAd’da yayınlanmış olan makalelerin konu yelpazesinin oldukça geniş olduğu ifade edilebilir. Bunun yanında AUAd’ da yayınlanmış olan araştırma makalelerinde en sık kullanılan konunun öğrenci görüşleri olduğu göze çarpmaktadır. Bunun nedeni olarak son yıllarda öğrenci merkezli eğitimin benimsenmiş olması gösterilebilir. Ders kitaplarında sunulan bilgiyi aktaran öğretene merkeze alan eğitim anlayışı yerine; bilgiyi farklı kaynaklardan edinen ve sürekli gelişimi öngören öğrenciyi merkeze alan eğitim anlayışı değişen eğitim sisteminin odak noktası olmaktadır (Güneş, 2012). Araştırmacılar, öğretim programlarını düzenlerken öğrenen merkezli bir anlayışı benimseme adına çalışmalarında öğrenci görüşlerini belirlemeyi tercih etmiş olabilirler.

Araştırma sonucunda AUAd’ da en sık yayın yapan üniversitenin Anadolu Üniversitesi olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Bkz: Grafik 3). Çalışmada, 8 farklı üniversiteden çalışmaların yayınlandığı gözlemlenmektedir. Bu bulgu, AUAd’ ın ulusal çapta ün ve öneme sahip bir dergi olduğunu kanıtlamaktadır.

Çalışmanın AUAd’ ın son iki yılına ışık tutması açısından önümüzdeki dönemlerde yapılacak olan araştırmacılara yol gösterici nitelikte olduğu ifade edilebilir. Ancak, AUAd’ da yayınlanan makalelerin araştırma yöntemleri, araştırma konuları ve kaynak üniversitelerin analizinin yapıldığı bu çalışmanın birtakım sınırlılıkları da mevcuttur. Araştırmaya sadece 2017 ve 2018 yılında yayınlanan makalelerin dahil edilmesi araştırmanın bir sınırlılığıdır.

Öneriler

Bu çalışmanın sonuçlarını göz önünde bulundurulduğunda, ileride yapılacak olan araştırmalara bazı önerilerde bulunulabilir:

- İleriki çalışmalarda farklı araştırma yöntemleri kullanılarak AUAd’ da yayınlanmış makaleler incelenebilir. Örneğin, araştırma makalelerinde en sık atıf yapılan yazarlar ve en sık kullanılan referanslar belirlenebilir.
- Bu araştırma 2017 ve 2018 yıllarını kapsamaktadır. AUAd’ da yayınlanmış olan bütün çalışmaları dahil etmek konu hakkında daha detaylı bilgi vermesi açısından daha iyi olabilir.
- Bu çalışmada yalnızca araştırma makaleleri dahil edilmiştir. Sonraki çalışmalarda, daha kapsamlı veri elde edebilmek amacıyla editöre mektuplar, derleme çalışmaları ve kitap özetleri de dahil edilerek bir araştırma yürütülebilir.

Kaynakça

- Cohen, L., Manion, L., & Morrison, K. (2007). *Research methods in education* (6th ed.). New York, NY: Routledge.
- Güneş, F. (2012). Bologna süreci ile yükseköğretimde öngörülen beceri ve yetkinlikler. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*, 2(1), 1-9.
- Hawkins, B.L. (1999). Distributed learning and institutional restructuring. *Educom Review*, 34, 4, 12-15 & 42-44.
- Kaya, Z. (2002). *Distance education*. Ankara: Pegem Academy.
- MEB. (2013). Uzaktan Eğitim sitemiz açıldı.
http://mebk12.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/70/01/967531/icerikler/uzaktan-egitimsitemiz-aclidi_359827.html (Erişim tarihi: 24.10.2017).
- Simonson, M. (2001). Distance education and online instruction: Profession or Field? *The Quarterly Review of Distance Education*, 2 (4), 301-302.
- Şahin ve Tekdal (2014). İnternet tabanlı uzaktan eğitimin etkililiği: Bir meta analiz çalışması.
<http://ab.org.tr/ab05/tammetin/90.pdf> (Erişim tarihi: 23.10.2017).
- Tavşancıl, E., & Aslan, E. (2001). İçerik analizi ve uygulama örnekleri. Epsilon Yayınları: İstanbul.
- Ward, M.E., Peters, G., Shelly, K. (2010). Student and faculty perceptions of the quality of online learning experiences. *International Review of Reseach in Open and Distance Learning*, 11 (3), 57-77.
- Yalın, H. Ğ. (2004). *Öğretim teknolojileri ve materyal geliştirme*. (10.Baskı). Ankara: Nobel Yayıncılık.
- Yüzer, T.V. & Kurubacak, G. (2010). *Transformative learning and online education: Aesthetics, dimensions and concepts*. Hershey, PA: IGI Global.

Yazar Hakkında

Derya UYGUN

Derya Uygun, Millî Eğitim Bakanlığında bağlı bir okulda İngilizce Öğretmeni olarak çalışmaktadır. Lisans eğitimini 2003 yılında Anadolu Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği alanında tamamlamıştır. Şu anda Anadolu Üniversitesi Uzaktan Eğitim Ana Bilim Dalı'nda doktora eğitimine devam etmektedir. Uygun'un çalışma alanları arasında yabancı dil öğretimi, mobil öğrenme ve açık ve uzaktan öğrenmede destek hizmetleri bulunmaktadır.

Posta adresi: Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir, Türkiye

GSM: +90 505 255 6552

Eposta: derya.u1@gmail.com